

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacției

„BISERICA și ȘCOLA.“

Èr banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Congresul național-bisericesc.

(Continuare)

Deputatului I. Papp îi observă că ministrul n'a dis: împărțiți ajutoarele, ci a trimis banii consistoriilor; dar a cerut lista preoților destinați a fi ajuturați. Va să dică, el vine în chipul unui sinod episcopesc, și cualifică respective discualifică pe preoți. Acesta e un pas incompetent, vătămarea dreptului autonom al bisericeii, garantat prin lege. Crede, că afacerea s'ar putea accelera. Face amandamentul: Să însărcinează consistoriul metr., a presenta raport în chestiune încă în sesiunea actuală.

Dr. A. Mocsanyi: Din toate părțile s'a recunoscut marea importanță a chestiunii. Toți au dat expresie neindestulirii lor asupra modului, cum s'a practicat împărțirea ajutoriului din partea guvernului. Toți au constatat, că prin acel fel de împărțire a ajutoriului se vatămă autonomia bisericeii noastre. În privința acésta nu există între noi nici o diferență de păreri. Intrebarea nu e: ce cugetăm noi, pe lângă cari principii ne ținem noi, ci: se pôte decide cauza așa incidental, exabrupto, fără pregătirile prealabile necesare?

Eu am onórea de a face parte din consistoriul metropolitan și din sinodul eparchial din Caransebeș. Sinodul din Caransebeș ocupându-se cu chestiunea acésta, a hotărit, să se substernă prin consistoriul metropolitan congresului. În consistoriul metr. pertractăm în chestiune; dar nu numai din incidentul acesta. Membrii consist. metropolitani au constatat unanim, că afacerea n'a ajuns încă în acel stadiu, ca să se pótă substerne congresului. În consistoriu am avut motive, din cari am aflat de lipsă să continuăm pertractările cu guvernul; vè spun drept, nu am speranță că vom ajunge la rezultat cu el, dar nici aceea n'o putem pređice, că e imposibil să ne nșelegem cu el. Nu ar fi demn de autoritatea noastră ca congres, să venim, și cu un conclus să restur-năm, ce cu multă prudentă am făcut pân'acum. Óre

suntem noi în stare, să suplinim ajutoriul de stat? Avem lipsă de ajutoriu; — dar autonomia nu ni-om jertfi-o pentru el. Trebuie să cumpănim chestia din ambele părți. Să nu aducem hotărere în pripă, în ruptul capului. Excelenția Sa a binevoit a ne indigita unde am ajunge printr'un astfel de conclus. Decă noi vom respinge ajutoriul, ce vom face cu preoții, cari cu toate acestea il vor primi? Nu va fi atunci mai mare destrăbălarea, când mulțime de preoți și contra conclusului cong. vor primi ajutor dela stat? Am credința, că în urma unui astfel de conclus preoțimea noastră nu va primi ajutoriul dela stat, n'avem însă garanță, că acésta în adevăr așa se va întem-pla și nu altcum. Consistoriul metropolitan va veni și cu măsuri contra preoților or cari vor primi ajutor cu ocolirea autorităților bisericesci. Noi nu putem să aducem așa în pripă un conclus, care pôte să aib consecințe desastrose. Vè rog să primiți propunerea comisiei fără vre un adaus.

V. Damian: E de părerea să se hotărască în afacere din congres și în chipul acesta să se dea directivă consistoriului metr., prin ce s'ar accelera resolvirea afacerii. Ajutoriu de stat în principiu avem să-l primim, căci eu am convingerea că suntem îndreptățiți la el, fiind o recompensă, un eculivalent al venitelor perdate. Suntem în contra feliului împărțirii ajutorului, dar de renunțat nu renunțăm la el. — Face următoarea propunere:

Atât din considerațiuni autonome bisericesci, cât și din motive de echitate, congresul enunță: După ce ajutoriu de stat din chestiune stă în mare disproporție cu numărul preoților îndreptățiți a fi împărțșiți din el, consistoriul metr. prin o representațiune cătră guvern să-l reclame pentru fondurile de ajutorare existente pentru preoțimea din întreaga metropolă.

Ex. metropolitul observă, că ajutoriu de stat nu este un eculivalent, un fel de despăgubire pentru preoți, în schimbul perderilor îndurate în urma legilor nóue. E adevărat, că predecesorul actualului

ministru president într'un moment a declarat că ajutorul acesta ar fi o desdaunare, dar în momentul următor a grăbit să-și revocă declarația. Er ministrul de resort actual a declarat pe față, că ajutorul ce se dă preoților nu e desdaunare, ci un fel de competență, un ajutor asigurat preoților prin art. de lege XX. din 1848.

I. de Preda: Dl. Mangra a făcut o propunere neconcretă. Propunerea acésta sémănă cu o pétră pe care o aruncă cineva într'un lac, numai cu scopul, ca să vadă, ce valuri va produce. — Ajutorul de stat compete preoților nostri. Noi nu putem să renunțăm la lupta pentru acuirarea aceluia ajutoriu, care e avutul nostru. Numai atunci vom renunța la el, când ne vom fi convins, că toate stăruințele noastre sunt zădărnice întru delăturarea pedecilor dăunose ce ni se impun din partea guvernului. E pentru propunerea comisiunii.

T. Barzu face propunerea: Congresul așteptă dela Preasânțității arhieriei, consistoriele diecesane și cel metropolitan, ca și pe viitoriu să stăruie, ca în privința distribuirii ajutoarelor de stat ce se dau pe séma preoțimei noastre, să lucre în direcțiunea salvării autonomiei bisericii noastre, și la cas de lipsă, să iee măsuri pentru paralisarea efectului desastros a modului de împărțire a ajutorului de stat, cum s'a practizat din partea înaltului guvern.

P. Truța combate propunerea lui Barzu și se alătură întru toate motivelor d-lui Mocsonyi.

N. Maneguş a purces dela presupunerea, că anii 1895, 1896 și 1897 sunt o vreme suficientă, pentru-ca chetia să se pôtă deslega. — Recede dela propunerea sa, decât se primesce a deputatului Zigre.

N. Zigre constată, că nu cere dela consistorul metr. ceva imposibil. Intrunirea se pôte face în ori-care moment. Să vină apoi consistoriul, să ne spună în ce stadiu e afacerea, să avem basă, pentru a putea purcede mai departe.

P. Rotariu. Respinge bănuiala, că vre-un membru al comisiei ar fi interesat în chestia împărțirii ajutoarelor. E de părerea, să nu se hotărască în chestie, până când consistoriul metr. nu va fi terminat cercetările sale. Recomandă spre primire propunerea comisiei.

Ep. Meția nu crede a fi cu neputință intrunirea consistoriului metropolitan, din pricina că nu sunt toți membrii cons. de față, nefind toți membrii consistoriali și deputați congresuali. — De altă parte consistoriul metropolitan nu pôte să aducă nici o hotărare în cauză din pricina, că nu i-au sosit datele dela toate consistoriele eparchiale.

Deputații Maneguş și Barzu își retrag propunerile.

Punându-se la vot, propunerea comisiei se primesce, fără amendament.

Aceeaș comisie prin acelaș raportor referéză asupra propunerii deputatului Dr. E. Cristea, pentru regularea prin sinodul episcopesc a chestiunii portului preoțesc.

Comisia propune: Congresul transpune propunerea pe calea consistorului metr. Sântului sinod episcopesc cu rugarea, să binevoască a lua măsurile recerute pentru regularea și introducerea uniformității în portul preoțimii de mir din metropoliă.

P. Cosma propune, ér congresul se învoiesce, ca atributul „sânt“ să se omită, și să se ăică simplamente sinod.

Propunerea comisiunii se primesce.

Aceeaș comisie prin acelaș raportor referéză asupra propunerii deputatului Dr. P. Șpan, ca în 16 Iunie 1898, ziua reposării lui Șaguna, să se facă o serbare bis. în întréga metropoliă.

Comisia, considerând că meritele și virtuțile bis. școlare ale metr. Șaguna constituiesc un neperitor isvor de pietate pentru totă suflarea românească din metropoliă, — propune:

Consistoriul metr. să însărcinéză a lua la timp potrivit măsurile de lipsă, ca ziua morții neuitatului arhieriu, în anul 1898 să se jeléscă în fiecare comună bis. din metropolie astfel, că în cazul decât ziua de 16/28 Iunie 1898 va cădea în ăi de Duminecă séu sərbătóre: în aceeași ăi, la din contră în proxima ăi de Duminecă séu sərbătóre, să se țină în fie-care biserică parastas cu totă solemnitatea piósă, avisându-se credincioșii despre acésta cu 8 ăile înainte; să se rostéscă predici bine potrivite — eventual pregătite anume din partea dnilor episcopi și distribuite spre cetire — despre datele vieții, meritele și virtuțile adormitului arhieriu, în fine în aceeași ăi și cu aceeași ocasiune să se pörte în biserici un disc, spre augmentarea fondului pentru monumentul proiectat al neuitatului arhieriu.

T. Barzu face contrapropunerea, ca afacerea să se încredințeze cons. metr. care să fixeze ziua sərbării.

Propunerea deputatului Barzu se primesce.

La ordinea ăile raportul comisiei școlare. Referentul Dr. P. Șpan raportéză asupra părții din raportul sen. școlariu al cons. metropolitan, în care se arată, că „Regulamentul pentru organizarea inv. în școlele pop.“ s'a pus în aplicare cu începutul a. 1896, și că planul de învățământ se va presenta după-ce pertractările în acésta privință cu consistoriele eparchiale se vor fi terminat pân'atunci planurile de inv. vechi din singuraticele eparchii se vor ținea în vigóre.

Comisia propune: Cons. metropolitan se satisfacă indatoririi primite prin concludul 10 din congresul trecut, rămânând și mai departe acest regulament în aplicare provisoră. — Se primesce.

Privitor la planul de învățământ comisia face propunerea: cons. metr. se recércă a satisfacă și punctului din concludul pomenit referitor la planul de învățământ, având a îngriji, ca acesta să se compună prin o anchetă de ómeni de specialitate, profesori și învățători.

F. M u s t a : Deocamdată nu putem lua concludul propus de comisie, de ôre-ce cauza e în curgere la cons. metropolitan care pôte încă în sesiunea actuală o va substerne congresului. Obiectul sê se ia deci dela ordinea zilei.

La propunerea deputatului Dr. Al. M o c s o n y i cauza se ține în suspens până când va veni raport în afacere dela comisia organizătoare, unde e transpusă spre studiere.

Referitor la propunerea deputatului Nicolae Măneguț, de a se însărcina cons. metropolitan sê elaboreze un proiect de regulament pentru catechisarea elevilor nostri dela școlele străine, comisia propune : afacerea se concrede consistoriului metr. spre a o studia în sfera sa de drept din tôte punctele de vedere și la timpul sêu a pregăti un plan de regulare a catechisării, ér până atunci a îngriji prin consistoriele eparchiale, ca mai ales în locurile expuse sê se institue de cateheți bărbați cualificați pentru catedră. — Se primesce.

Propunerea deputatului Dr. P. Ionescu de a se decide, ca vêduva și orfanii de inv. dela școlele confesionale gr.-or. din metropolie sê rămână jumătate de an în cortelul și folosința salariului inv. întreg — la propunerea comisiei — se transpune în competența consistoriului metr. cu însărcinarea, ca ascultând consistoriele eparchiale, sê vină cu propunere la proximal congres în legătură cu „Regulamentul pentru organizarea învățământului.“

Sedința VIII.

S'a ținut Joi în 9/21 Oct.

President I. P. S. Sa metropolitul M i r o n R o m a n u l.

Sedința se deschide la ôrele 9 a. m.

Notarul Ioan Sêrbu cetesce protocolul ședinței a VII, care se autentică.

Presidiul prezintă verdictul sinodului episcopesc în chestiunea archimandritului vicariu episcopesc din Oradea-mare, Iosif Goldiș.

La dorința deputaților, verdictul acesta se cetesce prin F. M u s t a. El e de următorul cuprins :

„Considerând declarațiunea archimandritului Iosif Goldiș dată la protocol, că el nici când n'a consimțit cu crearea legilor așa numite politice-bisericesci, ci a fost totdeauna și rămâne și pe viitoriu în ceea-ce privește acele legi solidariv cu ținuta autorităților nôstre bisericesci, ér enunțiatul din vorbirea sa de program ținută la ocaziunea candidării sale de deputat dietal, că el a urmat și va urma și în viitoriu principiilor partidului liberal, se refere numai la pozițiunea sa față de diferitele partide politice din țeră, și în special la moderațiunea acelu partid față cu programele altor partide, fără ca acel enunțiat sê învolve vre-un angajament contrariu intereselor nôstre bisericesci : Sinodul episcopesc declară pre numitul archimandrit de justificat în ceea-

ce privește în esențial ținuta lui bisericescă ; ia însă în nume de rêu aceluiași archimandrit, că vorbirea sa de program divulgată mai apoi prin diare o a ținut în termini nu destul de clari, cari admit diferite interpretări, și cari luați în sens contrariu cu declarațiunea sa de acum, a provocat în publicul nostru bisericesc resens și chiar indignațiune generală ; deasemenea i-se ia în nume de rêu, că în vederea resensului public n'a grăbit sê rectifice opiniunea publică revoltată în contra sa. și mai ales, că nu s'a justificat înaintea superiorității sale bisericesci îndată ce i s'a oferit ocaziune de a o putê face acêsta.

Verdictul acesta sinodal, publicat numai decât archimandritului Iosif Goldiș, se va comunica și congresului nostru național bisericesc, conform dorinței aceluia.“

După cetire sê predă comisiei verificătoare.

Excelența Sa metropolitul predă presidiul Preasânției Sale d-lui episcop M e ț i a n u.

La ordinea zilei comisia financiară. Referentul, domnul Dr. N. O n c u raportază asupra raportului cons. metr., prin care se substerne „Regulamentul pentru administrarea afacerilor epitropesci în metropoliă.“

Referentul comisiei cetesce tôte actele privitoare la chestiunea acestui Regulament și constată, că comisia a elaborat un regulament nou pe basa regulamentului prezentat de cons. metr. ; — pe comisie — dice referentul — a îndemnat-o la acêsta principul autonomist : regulamentul consistoriului adecă ar avea tendențe centralisătoare, pe când cel al comisiei, deși în fond nu se deosebesce de al cons., urmăresce tendențe descentralisătoare.

Comisia propune : În chestiunea regulamentului despre administrarea afacerilor epitropesci în întreaga metropoliă, înaintat aici cu raportul cons. metr. din 21 Aug. 1897, Nr. 162 M., comisia studiând actele relative la acêstă afacere atât de vitală pentru existența și progresul provinciei întregi metropolitane, și ascultând și consultând și votul eparchiilor, și în fine luând de basă la desbaterile și lucrările sale proiectul de regulament aci amintit, a elaborat și propune sê binevoiți a enunța :

Congresul primesc și decide sê se pună în aplicare, în mod provisor, cu începere dela 1 Ian. 1898. „Regulamentul pentru administrarea afacerilor epitropesci“ alăturat la raportul de față.

Ex. Sa M e t r o p o l i t u l constată, că după regulamentul afacerilor interne „Regulamentul“ prezentat de comisie ar trebui tipărit ; fiind însă timpul înaintat de astă-dată crede, că acêsta nu se va putê face.

Dr. A. M o c s o n y i e de acord cu Ex. Sa în principiu, dar crede, că acêsta sê se enunțe numai după-ce regulamentul comisiei se va fi cetit.

Ref. Dr. Oncu cetesce Regulamentul.

Dr. Pușcariu ține, că acest regulament e cu totul tot nou; și fiind-că comisia intenționează un regulament perfect, e de părerea, să nu se grăbescă cu el. Să se tipărească și transpună consistoriului metropolitan spre studiere și raportare la sesiunea viitoare.

P. Truța nu e de acord cu Preacuvioșia Sa; proiectul nu e cu desăvârșire nou. Comisia ne spune, că a luat de basă proiectul consistorului metropolitan, care e împărțit între deputați. Schimbările făcute nu alterează regulamentul în esență. Congresul a dat proiectul consistorului unei comisii spre studiere. Comisiunea vine cu rezultatul studiilor sale. Congresul are dreptul să primescă dintre cele două proiecte, care îi convine.

Dr. Leményi: Regulamentul prezentat de comisiune diferă cu totul de regulamentul care i-a servit de basă, — e cu totul nou. Avem acum înaintea noastră două regulamente. Unul cel tipărit, altul al comisiei. Unul cu vre-o 180 §§., altul numai cu 36. — Regulamentul trebuie studiat. Din audit numai, mai că nici o idee generală nu-ți poți forma despre el. — Chestiunea e foarte importantă, — se nu aducem concluse pripite. Regulamentul propus de comisie i-se pare un fel de dispoziție, apendice la Statutul org., nu e proiect de regulare uniformă a afacerilor episcopesci pentru întreaga metropolie. — E de părerea, ca proiectul comisiei să se tipărească și să se prezinte spre dezbateră încă în actuala sesiune.

I. Lenger: Proiectul se deosebește — ni-a spus comisia însași — de regulamentul prezentat de cons. metr. în principiu. Proiectul nu dorește regularea prin congres a afacerilor episcopesci în chip uniform, de sus până jos, ci dorește numai principal să dea o directivă organelor diecesane, ér afacerile lor speciale să și-le reguleze înși-le.

Primesc propunerea d-lui archim. Pușcariu.

P. Cosma e de părerea, că tipărirea se poate face până mâne. Să se ia dela ordinea zilei și să se pertracteze mâne, tipărit. Propune deci, ca proiectul comisiei să se iee ađi dela ordinea zilei, biroul să se îngrijescă de urgență, ca încă ađi să se tipărească, și mâne să se pertracteze, — respective în privința tipării primesc propunerea d-lui Dr. de Leményi.

I. Simonescu nu e de acord cu P. Cosma. Regulamentul trebuie și studiat până mâne, în asemănare cu proiectul cel vechiu.

Principiile proiectului comisiei se abat de principiile celui lucrat de consistoriu.

Congresul din 1881 a dispus elaborarea unui regulament pentru regularea în mod unitar a afacerilor episcopesci în metropolie. Proiectul comisiei contemplă regulamente speciale pentru fiecare diecesă. — E pentru regularea uniformă a afacerilor episcopesci în biserică. Regulamentul consistoriului s'a lucrat în decurs de 16 ani, după-ce în diferite rânduri s'au pronunțat eparchiile asupra lui. Acum ni se

presintă în pripă un proiect lucrat în 3—4 zile, cu totul deosebit de cel al consistorului. — Arată deosebirile dintre regulamente. E de părerea să se dea consistoriului spre studiere, și numai în sesiunea viitoare să se pertracteze. Primesc propunerea dlui Dr. Pușcariu.

Ig. Papp: Să se primescă regulamentul așa, cum ni-s'a prezentat; să se aplice în chip provisor, și să se cêră opiniile eparchiilor asupra lui.

V. Mangra e pentru proiectul comisiei și e învoit cu propunerea dep. Cosma. Ađi se va tipări proiectul, la nôpte îl vor studia membrii, și mâne vom dezbate asupra lui.

Dr. Span: Regulamentul e lucrat de bărbați cu experiențe, și e perfect, — e lucrat după principiile depuse în statutul organic. Regulamentul episcopesc al consistorului metr. are tendențe desastrose, contrare principiilor fundamentale ale bisericii noastre: — vrea să introducă absolutismul în biserică noastră. — Spriginesc propunerea lui Cosma.

Dr. Oncu constată, că afacerea regulării afacerilor epitr. e de importanță mare și cere rezolvare grabnică. Pentru a li-se da deputaților posibilitatea de a se pronunța în meritul lui, — se alătură propunerii lui Cosma.

Punându-se la vot, propunerea deputatului Cosma se primesc.

La ordinea zilei raportul comisiei pentru afacerile fundației „Gozsdu.“ Referentul Ioan Lenger, cetesce raportul despre starea averii fundației Gozsdu.

Din raport e evident, că reprezentanța fundației Gozsdu e compusă, conform testamentului fondatorului, din 3 prelați, un membru al familiei Poynar, și 5 membri aleși de reprezentanță, adecă: Ex. Sa metropolitul Miron Romanul, P. S. episcopi I. Mețian, și N. Popea, domnii: Dionisiu Poynar, Ioan cav. de Pușcariu, Dr. Iosif Gall, Avram Berlogia, Parteniu Cosma și George Szerb. Esactor al fund. e dl G. Bogoevici, inspectorul realităților fund. din Budapesta dl. A. Cimponeriu, ér al celor din Orade dl. N. Zigre.

În urma unui conclud. congr. reprezentanța a luat asupra-și scrierea biografiei fondatorului Gozsdu, însărcinând cu afacerea acêsta o comisie din dnii: Pușcariu, Cosma și Poynar.

Reprezentanța a însărcinat pe comitetul său a face pregătiri pentru înființarea la Pesta a unui internat.

A luat inițiativa pentru controlarea purtării morale a stipendiștilor.

Averea fundației la finea anului 1896 a făcut 1,832,228 fl. 89 cr. în realități (297,496 fl. 90 cr.), și efecte.

Stipendii s'au împărțit, începând dela 1889 până la finea anului 1896, socotit în mii, 139 mii; în anul, când s'a împărțit mai puțin, a fost 14000 fl.

când s'a împărțit mai mult 22000 fl., érá numărul studenților stipendiați și ajuturați în fiecare an, variază între 60 și 120.

(Va urma.)

Inaugurarea universității dela Iași.

În 21 Octombrie a. c. a avut loc inaugurarea universității din Iași, la care a luat parte **Maiestatea Sa Regele României Carol I** dinpreună cu **Măiestatea Sa Regina Elisabeta**. După serviciul divin, ministrul Haret rosti discursul inaugural, al doilea vorbi rectorul universității N. Culiănu, ér după aceea studentul Leatris. Discursul acestui tânăr a făcut, ca Regele să-i acorde din casseta sa privată un știpeidiu de 300 lei lunar. A urmat apoi

Discursul Maj. Sale Regelui :

Inaugurarea acestui frumos palat, închinat științei și literilor, este un eveniment însemnat nu numai pentru Iași, ci și pentru România întrégă. Falnic și măreț, el se înalță în mijlocul acestui oraș, care de a pururea a fost în fruntea pornirilor patriotice pentru unirea și mărirea Patriei, el va străluci ca o mărturie despre recunoștința țerei și despre avântul, ce a luat mișcarea intelectuală în a două noastră capitală.

De acum înainte studiile înalte vor avé aici un lăcaș demn de dênsele unde studenții se vor putea adăpa la isvórele curate ale științei și a patriotismului, spre a se aréta odată urmași vrednici ai atâtor ómeni de Stat, născuți în această parte a țerei, cari au fost servitori credincioși ai Patriei și înțelepți consilieri ai Tronului.

Nu numai cu numărul soldaților si cu desvoltagea vieței economice se măsura astăzi puterea Statelor. Un factor de căpetenie, póte cel mai însemnat, este gradul de cultură. O direcțiune sănétosă și națională a înaltelor studii, ce se urmăresc în Universități, este dar condițiunea neapărată a adevératei propășiri.

Vóuë, domnilor profesori, este încredințată misiunea, cu grea răspundere, de a pregăti pentru țéră pe acei fruntași ai viitoriului, de a le înalța vederile, de a sădi în inima lor ambițiuni nobile și generóse și de a le încălđi sufletul pentru tot ce este drept, bun și românesc.

Conștiința națională redesteptată prin luptele vitejesci ale armatei, așteptă conducători înțelepți și cum-peniți.

Eri datoría cătră țéră era deslușită: recăștigarea independenței. Astăzi condițiunile vieței noastre sociale s'au lărgit și înmulțit și țéra are lipsă de puteri nóue spre a asigura mersul néîntrerupt al desvóltării noastre naționale. Aceste elemente de ponderațiune înțeleptă, care urmăză a fi precumpănitoare în direcțiunea politică și socială a Statelor moderne, le așteptăm dela această Universitate, care se stabilește astăzi în noul său palat. Da, Am încredere, că Universitatea din Iași va răspunde la această înaltă menire, și că împreună cu sora sa din Bucúresci, aceste două făclii luminóse. vor răspândi schintei de Friață sufletescă asupra întregului ném românesc.

Regret, că *Principele Ferdinand*, scumpul-Meu Ne-pot, care a pus piatra fundamentală a acestui aședemânt nu póte fi de față la inaugurarea lui. Gândul său însă este cu noi în acest moment, căci pétruns de recunoștință pentru atâtea doveđi de iubire ce i s'au adus în timpul lungi Sale bóle, cea mai vie a Sa dorință este de-a aduce prinosul Său de muncă pentru binele scumpei noastre Românie.

Regina este fericită de a se găsi astăzi lângă Mine spre a asista la această frumoasă serbare închinată literilor și științei. Ea mulțămesc împreună cu Mine, din suflet, pentru frumoasa cuvântare și bunele urări ce Ne faceți ; la rëndul Nostru îndreptăm cătră cer rugile cele mai ferbinți ca să reverse tóte binecuvântările sale asupra iubitei Noștre a două capitală.

Discursul Suveranului a entusiasmat tóta lumea și ultimele cuvinte au fost acoperite cu urare nesfârșite.

*

Draperia care acoperia raportarul palatului universitar, dispore la un semn dat.

Draperia dispărënd, Regina putu citi următórea inscripție în litere de aur :

MAMEI DUIOASE

A POPORULUI

REGINEI ROMÂNIEI, ELISABETA

Geniul literar și artistic care a înalțat și încălđit inimile tuturor

Carmen Sylva

dedică această tabelă comemorativă Universitatea de Iași în semn de recunoștință și venerațiune.

22 Octobrie 1897.

Carmen Sylva citind inscripția, adânc emoționată mulțumi cu lacrimi în ochi.

Urale nesfârșite și puternice au isbucnit atunci în adunare.

După aceea Regele fu condus la intrarea ușei și trase draperia de pe altă tabelă comemorativă.

Suveranul citi următórea inscripție :

Aședatu-s'a în 23 Maiu 1893 de cătră A. S. R. Principele Ferdinand, Moștenitorul Tronului, temelia palatului universitar de Iași, fundată în 26 Octobrie 1860, — inaugurându-se clădirea terminată în 21 Octobrie 1897 de MM. LL. Regele și Regina României.

Alte urale entusiaste.

* * *

Parechea regală an petrecut în a doua capitală a României 3 zile, în care timp a vizitat tóte instituțiunile mai însemnate din oraș.

Cu această ocaziune corpul profesoral al universității din Iași au inmanuat Maj. Sale Reginei o adresă omagială, care a răspuns prin următorul

Discursul M. S. Reginei.

Mișcată am fost până în adêncul sufletului Meu vędënd că Mi-ați săpat numele pe tablă de marmoră din locașul de unde isvóresce pentru noi învățatura

Cum am putut merita o asemenea onoare, căci sunt numai un școlar plin de râvnă de a munci și de dorința de a vedea tinerimea urmând în același spirit și cu aceeași tragere de inimă și jertfe calea trasă de cei mai bătrâni?

Adevărat e, că învățătorii Mei sunt cei mai minunați ce-i poate areta scumpa noastră țară: Miron Costin, istoricul plin de patriotism, cel mai curat și mai nemeșteșugit; Dosofteiu, care cu inima smerită a pus în versuri psalmii lui David; Vasile Alexandri, care cu gura de aur a cântat rostul melodiilor, ce urechea lui cea fină audia. Aceștia m'au condus drept la izvor, la însuși inima poporului, la acest rubin neprețuit.

Gura popoarelor e cântecul răpitor al privighiătoarei, care aduce la auzul nostru sunetele limpezi ale naturii, ce ies din freământul vorbitor al codrilor României și plutesc peste poeni strălucitoare și peste valurile aurite ale câmpiilor și lanurilor noastre. Din gura poporului tragi învățură mare și trainică, ca din sinurile nescacate ale tainicei Sfinx. Gura poporului este izvorul cel limpede, care iese din stânca sănătoasă spre a răcori necurmat sufletele setoase. Gura poporului e înțelepciunea nesfârșită, ăr cântecul poporului este cea mai înaltă poezie, căci el dă viață și viața-i suferință. Cântecul poporului este poezia cea mai sublimă, căci nimeni nu știe, care l'a făcut. Fie-care l'a cântat pentru întâieși-dată și sute de ani în șir.

Cântecul poporului este cea mai profundă poezie, căci fie care l'a simțit pentru întâieșidată.

El curge din veselie și din strigătul de durere, din nădejde și din suferință; și numai acela se poate numi poet, care a dat de aceste simțuri.

Am avut în partea Mea rara fericire de a auzi cântecul României, când era încă ascuns și necunoscut. El M'a făcut de am pătruns în inima poporului Meu, de par' că ași fi din ea născută.

Da! Dintr'însa din nou M'am născut! Căci ce sunt? La ce școlă am învățat? Lumea basmelor românesci M'a încurajat, cu tot farmecul și versul românesc a cântat și inima Mea.

Ferice sunt, că Mi s'a dat să învăț aci și tot aici voi învăța până când sufletul în mine va fi.

Se dice, că măiestrii cei mari ai înteei arte creștine au zugrăvit în genunchi și în rugă ferbinte: și eu în genunchi sunt înaintea cântecului, ca dinaintea ceea-ce Ddeu a dat curat copiilor săi, ca dinaintea celui cuvânt din evanghelie, care luminează întunerecul, și care-l duce spre aceste înălțimi strălucitoare, pe cari duhul simplu al omului său nu și-l poate altfel închipui, decât într'o psalmodie eternă înaintea feței lui Ddeu.

Tabla de marmoră, ce ați așezat în sala cea mare a Universității din Iași, este destinată să aducă aminte toate aceste. Ca școlar și pentru școlari, mulțămesc din totă inima și din inimă plină de bucurie pentru acest semn de iubire.

Să trăiască cântecul vecinic-tăner al iubitei noastre țări!

Să trăiască toate inimile cele tinere, cari vor cânta de mii și mii de ori, jos peste țărâna noastră, sus spre sufletele noastre!

Să trăiescă toți școlarii și toți învățătorii!

Aplause entusiasmate.

In apărarea clerului.

Cluj, 19/31 Octobrie 1897.

Cred, că dau expresiune unui adevăr, în care sunt de acord toți scrutătorii dezvoltării istorice a némului românesc, când repetez aceea-ce atâția și atâția literați cu vază au constatat, că conservarea limbii și a ființei noastre etnice se datorează bisericeii. Sub biserică însă la tot cazul nu putem înțelege edificiul neînsufletit ca atare, ci pre conducătorii puși de comunitățile bisericești pentru îndeplinirea serviciilor religioase și cărmuirea societății respective, în ce privește administrația bisericească-școlară, în scurt pentru călăuzirea credincioșilor la limanul fericirii prin o viață religioasă morală. E constatat dar, că clerul român în timpurile cele mai furtunoase, când atentatele contra aședemintelor noastre religioase se făceau cu o furie proprie evului mediu, a rămas sentinela credincioasă némului, povățuitorul fidel al țeranului român, și recunoștința întregii români se reșfrânge asupra acelor apostoli plini de iubire și abnegațiune pentru națiunea despoiată de toate drepturile omenești.

În noianul veacurilor trecute omeni fără multă carte, căci atunci știința era monopolizată de clasele avute de aristocrație, preoții noștri posedau ceva ce-i ridică în ochii noștri tot atât de mult, ba încă mai mult decât când s'ar fi ocupat numai cu știința, și acesta este vâpaia dragostei de néam, împărțășirea comună a bucuriilor și durerilor, de cari era cuprinsă masa poporului. Dilele de bucurie ale țeranului erau și ale preotului, ăr durerea nației istovioasă și inima părintească a acestuia. Cartea némurilor ne arată exemple clasice de jertfă din partea clerului numai pentru a pregăti o sorțe mai bună bietului popor. În schimbul acestor jertfe se încurau ei ore de beneficii corespunzătoare? Nici-decunm. Martoră ne este istoria și timpurile actuale.

Dar ore cum stăm astăzi?

Trebuie să anticipez, că ne-am obicinuit a ne exprima în modul convențional, ce caracterizează realismul de azi, adăncile omagii pentru clerul român cu merite neperitoare în cartea vécurilor. Prin această credem a ne fi achitat față de acest factor viu, care și azi continuă credincios opera de muncitor fidel în ogorul național. Într'adevăr să ne dăm bine séma, ore nu clerul dirige calea bietului popor, ore nu el păstrează comóra nobililor însușiri, și cine-l încuragăză mai mult în lupta grea cu elementele străine?

Ca și în trecut tot clerul are și astăzi partea de frunte în munca pentru conservarea individualității noastre etnice, dar se înțelege în împregiurări

cu totul schimbate. În termin mediu astăzi preoțimea se bucură de o calificăție frumoasă pe baza căreia în chemarea sa este în stare a rezolva cu succes problemele impuse, între cari cea dintâiu este a veghia cu sfințenie, ea focul sacru al iubirei de D-șeu, de nēm, de patrie și în veci sē nu se stingă.

Fiind astfel preotul, persōna, în care se concentrează și perpetuă tot ce un popor are mai scump, urmēză, cā și responsabilitatea înaintea lumii este mai mare. Țēranul român îl cinstește pentru acēsta în deosebi — numindu-l „părinte“, pentru-cā ca un tată pōrtă la inimă bucuriile și durerile fiilor sei sufletesci. Natural, cā ar trebui sē aflăm un raport între jertfele mari, neprețuite, cari le aduce clerul la altarul național și între beneficiile ce i-s'ar cuveni. Dar înzadar vom căuta așa ceva, nu cu lampa lui Diogene, dar nici cu lampa electrică a lui Edison nu vom afla. Tōte straturile sociale se bucură de îmbunătățiri materiale, numai clerul nu; e de ajuns, când am șis, cā el a fost și a susțitorul caracterelor nōstre de rassă, și mai departe nu ne batem capul, cā ore nu avem și noi datorințe față de cel-ce servicii neperitōre ne face?

Sunt sceptic, și așa știu, cā cu aceste rinduri încă nu voi sparge ghiata în direcțiunea unui adevērat interes pentru sōrtea clerului din partea întregii inteligințe române, dar nu pot sē păstrez tăcere, nu, când observ cā o parte mare în poziție contra preoțimei. Dī de dī apar pe colōne întregi în dīariul din Arad atacuri tot mai dese contra preoților, contra autorităților bisericesci, prin cari se înțelege în colōile cele mai intensive se încarcă tōte relele, cari bantue societatea omenescă în cărca preoților. Ne întrebăm, cum se pōte suferi un curent atât de primejdios atât de fâșis, care lucră la dărîmarea edificiului cultural religios, ce'l îndopliesce cu atâta zel și abnegație clerul român? Pentru ce ore se încurajēză elementele turbulente, în veci nemulțămite, cari numai când li s'ar împlini interesele lor private ar fi împăcate? În fine se face propunerea ridiculă, ca învățatorii sē fie puși inspectori, cari sē raporteze autorităților bisericesci despre purtarea preoților. Infamie!

Interesul inteliginței nōstre trebuie sē constee în sprijinirea preoților în greaua lor chemare, dar nu în subminarea lor, și cel-ce altcum lucră, e dușmanul acestor servitori fideli ai poporului și prin urmare nu dia dragoste, ci din ură lucră.

E datorita inteliginței române sē pună stavilă acestei porniri nefaste până când rēul e curabil. Ore e rațional, ca lupta ce o pōrtă statul în general cu biserica, sē o introducem și între țēranii nostri și sē-i cucerim dentru idea emancipărei totale de sub influința preoțimei, când scim, cā acēsta însemnēză peirea nōstră națională?

În anii ultimi s'au dat lovituri grele bisericeii, ēr noi sē adaugem acestora altele? Nu, curentul

dușmănos trebuie combătut și fapte singuratece vrednice de condamnat sē nu se atribuie în general acestui cler, vrednic de cinste, care curăță și plivesce via încredințată îngrijirei sale.

Atrag atențiunea tuturor Romānilor de bun simț asupra acestei aparițiuni nesănētose, în scopul unei conlucrări comune pentru apērarea autorității acestui factor social plin de merite în viață nōstră națională. Sē ne cugetăm mai ales la datorințele față de cler, luând de exemplu bunăōră pe Sași, dar nu sē-i arētăm poporului ea exemple vrednice de desprețuit.

(„Tel. Rom.“)

Nicolau Vățășan,
cand. de prof.

D I V E R S E.

* *Consistoriul metropolitan* este conchemat prin nota Escelenței Sale Înalt Pré Sântitului Domn Arhiepiscop și Metropolit Miron Romanul dato 28 Octomvre a. c. Nr. 347/M. pre Marți în 11/23 Noemvre a. c. la 10 ore la ședință p'enană și în senate particulare în special pentru esecutarea concluseror congresului național-bisericesc din anul curent.

* *Jubileul* de 50 de ani de preoție a I. P. S. D. Arhiepiscop și metropolit din Bucovina *Arcadie Ciuper. covici* s'a sērbat Dumineca trecută în Cernăuți cu deosebită pompă. După serviciul divin din biserica catedrală, la care au luat parte tōte autoritățile bisericesti, civile și militare, I. P. S. Sa a fost condus la residență sa, unde în sala festivă au fost felicitat de reprezentanții clerului și poporului eparhial, și de alte multe deputațiuni. Adresa omagială, pe care o predau credincioșii bisericeii I. P. S. Sale din incidental jubileului, reproducēnd-o în următoarele:

Sanctitatea Vōstră Înalt Preasântite Părinte Arhiepiscop și Metropolit! — Cincișeci de ani de neobosită activitate în via care a plântat-o drēpta Atotputernicului Dumneșeu în pământul moștenirii nōstre din Bucovina, călăuzesc cursul vieții Înalt Preasântiei Vōstre, — jumătate de secol de lucrare plină de sacrificii spre lauda lui Dumneșeu, spre binele bisericeii și spre binecuvēntarea creștinilor ortodocși.

Cu cel mai profund simțemēt de mulțumită ne apropiăm noi — preoți și mireni — membri ai aceleia-și bisericeii, fii ai aceleia-și țēri, la Sanctitatea Vōstră, Înalt Preasântite Stăpâne, și cu simțemētul de adevērata bucuriă și profund devotament luăm parte la acesta rară solemnitate, pe care Preabunul Dumneșeu intru atotînțelepciunea Sa V'a învrednicit sē o petreceți în deplină sănătate.

Și cum sē nu sērbăm și noi acea dī iubilară, cum s'ar putē sē nu aducem și noi la espresione simțemintele nōstre într'o dī festivă, care e în stare sē întărescă în inimile nōstre ale tuturor adorațiunea și devotamentul cel mai profund pentru Înalt Preasântia Vōstră, acea adorațiune și acel devotament, care Înalt Preasântia Vōstră a-ți știut a le deștepta, a le nutri și a le conserva în noi toți de la însu și începutul carierei preoțești a Înalt Preasântiei Vōstre.

Binevoii, Înalt Preasântia Vōstră, a primī acēsta ovațiune omagială în dīua, în care toți creștinii ort.-orient. ai acestei archidieceese se grăbesc a întimpina pre Arhiepăstorul lor cu inima pțină de mulțumită și devotament.

Atotputernicul reverse și de acuma înainte până la cele mai depărtate margini ale vieții pământești asupra Inalt Preasfințitiei Vostre din îmbelșugatul său corn darurile cele mai bogate spre binele și prosperarea bisericii și a țerii noastre.

* **Congresul pentru autonomia bisericii rom. catolice** din Ungaria s'a întrunit Joia trecută. Până acum a ținut două ședințe, ieri s'au făcut verificările membrilor. Vom urmări la timpul său și desbaterile meritorie.

* **Espedițiunea lui Napoleon I. în Russia** o-a înfățișat în mai multe tablouri un pictor de renume din Russia. Aceste tablouri sunt acum espuse în Viena. In ele se înfățișează cu ajutorul artișii, cum generalul „nebiruit“ a fost învins prin greutatea climii, și respective prin pre marea încredere în geniul său militar.

CALENDARIU

PE ANUL DELA CHRISTOS 1898, — ANUL XIX.

a a p ă r u t în editura „Tipografiei diecesei gr. or. române“ din A r a d.

Cu anul 1898 calendariul nostru împlinesce 19 ani de existență, și în tot timpul acesta el a făcut numai bune și incontestabile servicii poporului nostru din diecesă. Aceasta o dovedește mai ales faptul, că între calendarele noastre populare el a ajuns să aibă ați cea mai mare trecere și e unul dintre cele mai lăpitate în mijlocul poporului, astfel, că de astă-dată a trebuit să-l scotem într'un tiragiu de peste 10,000.

Recomandându-l cu căldură tuturor cărturarilor nostri de pe la sate, îi vestim, că 'și-l pot procura atât dela tipografia diecesană din Arad, cât și dela librării, cu prețul de 30 cr. plus 5 cr. porto postal de fiecare exemplar.

La comande în mai mare cantitate dăm 20% rabat și francatura.

Domnii, cari au avut calendariul nostru în deposit în anul trecut, vor primi în curând și de astădată un cuvenit număr de exemplare.

Concurs.

Pentru îndeplinirea definitivă a postului învățătoresc dela II-a scôlă din **Moroda** prin acésta se escrie concurs, cu termenul de alegere pe **30 Noemvre st. v. 12 Decemvre st. n. a. c.**

Emolumintele împreunate cu acest post sunt: a) 350 fl. v. a. salariu în bani gata (aci se socotă și I-a cuincinial.); b) 6 stângini lemne pentru scôlă și învățătoriu; c) 10 fl. v. a. scripturistica învățătoréscă; d) 10 fl. v. a. pentru participare la conferință; e) 5 fl. v. a. pentru participare la adunarea generală; f) Cuartir în natură; g) Pentru curatorat, dela edificarea școlei, pusă în prospect pe anul viitoriu, când se va da și grădina 30 fl. v. a. ér până atunci se va îngriji comuna bisericească; h) Dela înmormântări, unde va fi poftit fără: 50 cr. și cu liturgiă 1 fl. v. a.

Reflectanții la acest post. au să producă: 1) Testimoniu de cualificațiune, 2) Testimoniu de limba magiară. 3) Atestat de morală dela comitetul parochial ai

acelei comune unde a servit ante de acésta ca învățătoriu. 4) A să presenta în persónă poporului, — și pentru a-și arăta desteritatea în cânt și tipic.

Să observă, că alesul învățătoriu să îndatoréză în solidum cu învățătoriu I. întru conducerea agendelor scripturistice ale comitetului parochial și respective, a-le Cultului.

Recursele astfel ajustate și adresate comitetului parochial român gr. or. din **Moroda**, au a-sé subserne Mult onoratului Domn **Corneliu Ursutiu** paroch, administrator protopopesc al tractului Ienopolea în Seprôs (Arad-megye.)

Dat din ședința comitetului parochial român gr. or. din **Moroda**, la 7 Novembre st n. 1897.

Petru Costinu, m. p.

Stefan Lele, m. p.

not com. par.

pres. com par.

In conțelegere cu mine: **CORNELIU URSUȚIU**, m. p. adm. prot. inspector școlar.

—□—

Conform ordinațiunei Veneratului Consistor gr. or. oradan dato 26 Septembrie (8 Octobre) 1897. Nr. 1274/248 B. 1897. pentru îndeplinirea parochiei vacante de classa a II-a din **K.-Tarian**, se escrie de nou concurs cu termen de alegere pe **7/19 Decembre 1897.**

Emolumintele sunt: 1) Casa parochială cu trei chilii, camara, pivnița și intravilan prețuita în 75 fl.; 2) 22 jugere pământ arător prețuit în 440 fl.; 3) birul preoțesc, 20 cubule bucate, jumătate grâu, jumătate cucuruz 100 fl.; 4) stolele anuale după calculul mediu alor 5 ani din urma 120 fl. — De tot 735 fl. v. a

Se observă că contribuțiunea după pământul parochial are a-o solvi preotul alegând.

Mai departe în sensul §-lui 8 din regulamentul congresual pentru parochii din venitul parochial jumătate compete véduvei preotese și orfanilor până la 12/24 **Faur 1898.**

Doritorii de a ocupa acésta parochie sunt avisați a-și inainta recursele lor ajustate cu documintele prescrise de statutul organic și §-lui 15 lit b) din regulamentul congresual pantru parochii, la subsemnatul în **Oradea-mare** până în 3/15 Decembre 1897; érá recurenții cu observarea §-lui 18 din regulamânt, să se prezenteze în sânta biserică din comuna amintită, pentru de a-și arăta desteritatea în cele ceremoniale și oratorie.

Comitetul parochial.

In conțelegere cu: **TOMA PACALA**, m. p. protopop.

—□—

Devenind vacantă stațiunea învățătoréscă dela scôla gr. or. rom. din **Apateu** protopopiatul Ienopoliei, se escrie concurs cu termen de alegere, **30 de zile** dela prima publicare, pe lângă următoarele:

Emolumintele: a) 300 fl. salariu în bani gata; b) 3 orgi de lemne; c) 10 fl. pentru conferințe; d) cortel liber și grădină de legumi; e) dela înmormântări unde va fi poftit 50 cr.

Reflectanții la acest post au a-și subserne recursele conform legi comitetului parochial, adresate Mult onoratului Domn **Cornel Ursuțiu** adm. protopopesc în Seprôs și a se presenta în vre-o Duminecă ori sêrbătore în biserică pentru a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Alesul după un an de probă va deveni întărit definitiv.

Din ședința comit. paroch. rom. gr. or. din **Apateu** ținută la 28 Septemvre v. 1897.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: **CORNEL URSUȚIU**, m. p. adm. prot. inspector școlar.